

Evaluatie en herijking nota Publieke Gezondheid

Evaluatie en herijking nota Publieke Gezondheid

Rapport
Gemeente Rijssen-Holten

Inhoudsopgave

H1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Opdracht	4
1.3 Methodologie	5
H2 Huidige situatie	8
2.1 Basis van de nota	8
2.2 Strategisch kader	8
2.3 Lokale invulling	8
2.4 Randvoorwaarden	9
2.5 Uitvoeringsplan	9
H3 Ontwikkelingen en kaders	10
3.1 Landelijke, regionale en lokale kaders	10
3.2. Actuele ontwikkelingen en zienswijzen gezondheidsbeleid	14
H4 De evaluatie	16
4.1 Toetsing aan kaders	16
4.2 Toetsing uitvoeringspraktijk	18
4.3 Trends en ontwikkelingen	23
H5 Conclusies en aanbevelingen	27
5.1 Conclusies	27
5.2 Aanbevelingen	30
B1 Overzicht 'wat doen we nu'	32
B2 Toelichting wetten	34
B3 Definitie Positieve Gezondheid en Health in All Policies	35
Colofon	37

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

H1 | Inleiding

1.1 Aanleiding

Een goede gezondheid is voor mensen van groot belang. Niet voor iedereen is een 'goede' gezondheid of de toegang tot zorg vanzelfsprekend. Op basis van de Wet publieke gezondheid (Wpg) hebben gemeenten dan ook een taak in het beschermen, bevorderen en bewaken van de gezondheid van haar burgers. Veel gezondheidstaken voert de gemeente Rijssen-Holten in regionaal verband uit. De veertien Twentse gemeenten werken hierin samen en houden daartoe de GGD Twente in stand. Daarnaast zijn er taken die de gemeente Rijssen-Holten zelf organiseert en die specifiek gericht zijn op de gezondheid van de inwoners van de gemeente.

Het huidige gezondheidsbeleid is vastgelegd in de nota 'Publieke Gezondheid gemeente Rijssen-Holten' (2016). In deze nota zijn de beleidsuitgangspunten vastgelegd. De uitwerking ervan naar de praktijk vindt deels in Twents verband plaats. Voor de specifieke gemeentelijke beleidsuitgangspunten is samen met lokale ketenpartners het uitvoeringsprogramma 'Samen Beter' opgesteld, waarin ook actiepunten ten aanzien van Wmo en jeugdhulp zijn opgenomen.

De gemeente Rijssen-Holten heeft een gezondheidsnota zonder vaste looptijd. Publieke gezondheid is constant in ontwikkeling en het beleid hoort daarin mee te groeien. Door de nota Publieke Gezondheid periodiek te evalueren kan desgewenst ingesprongen worden op deze actuele ontwikkelingen.

1.2 Opdracht

BMC is gevraagd om de eerste periodieke evaluatie uit te voeren. De gemeente hanteert geen vooraf vastgesteld format voor de periodieke evaluatie.

De centrale vraag voor evaluatie is of de huidige nota Publieke Gezondheid voldoende houvast biedt voor het beschermen, bevorderen en bewaken van de gezondheid van de inwoners van de gemeente Rijssen-Holten. Het gaat daarbij vooral om de lokale invulling van het gezondheidsbeleid. De wettelijke kaders die vanuit de Wpg met medewerking van GGD Twente worden uitgevoerd (onder andere de inzet van de jeugdverpleegkundigen), vallen buiten deze evaluatie. De onderzoeksvragen zijn als volgt¹:

- a. Welke activiteiten en interventies zijn ondernomen voor de verschillende lokale en regionale beleidsdoelstellingen?
- b. Welke (tussen)resultaten zijn de afgelopen jaren per beleidsdoelstelling behaald?
- c. Hoe verhouden de meest actuele cijfers uit de Twentse Gezondheidsverkenning zich tot de (tussen)resultaten?
- d. Hoe beoordelen de intern/extern betrokkenen de huidige beleidsdoelstellingen en de uitwerking ervan?
- e. Hoe verhouden de huidige beleidsuitgangspunten zich tot de meest actuele Bestuursagenda Publieke Gezondheid van de regio Twente?

¹ De exacte vragenlijst is samen met de gemeente vastgesteld in de eerste fase van het traject.

- f. Hoe verhouden de resultaten van de gemeente Rijssen-Holten zich tot die van de gemeenten uit de regio Twente?
- g. Wat zijn de actuele lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen met betrekking tot het gezondheidsbeleid?
- h. Welke prioriteiten ten aanzien van het gezondheidsbeleid zijn er intern en extern (lokaal en regionaal), die eventueel moeten worden verwerkt in de nota Publieke Gezondheid?

Op basis van de evaluatie wordt bepaald of, en zo ja, op welke wijze het herijken van de beleidsdoelstellingen en/of interventies noodzakelijk is. De wettelijke kaders die vanuit de Wpg met medewerking van GGD Twente worden uitgevoerd (onder andere de inzet van de jeugdverpleegkundigen) vallen buiten deze evaluatie.

1.3 Methodologie

Voor de evaluatie is een kwalitatief onderzoek uitgevoerd, waarbij zowel interne (ambtelijke en bestuurlijke) als externe personen (de belangrijkste ketenpartners) zijn betrokken. Om antwoord te geven op bovenstaande onderzoeksvragen zijn de volgende onderzoeksmethoden ingezet.

- *Documentenanalyse*
Bij de gemeente Rijssen-Holten en de GGD Twente zijn diverse documenten en de meest recente onderzoeksgegevens met betrekking tot de publieke gezondheid opgevraagd.
- *Een-op-eengesprekken*
Met de drie grootste stakeholders voor de uitvoering van de taken op het gebied van publieke gezondheid heeft een een-op-eengesprek plaatsgevonden.
- *Online vragenlijst*
Via een online vragenlijst is input gevraagd voor de evaluatie. De vragenlijst is naar een selecte groep interne en externe betrokkenen verstuurd.
- *Interactieve werksessies*
 - Eerste sessie: op basis van de uitkomsten van gesprekken, vragenlijst, meest recente cijfers en ontwikkelingen is gesproken over de grootste gezondheidsuitdagingen voor Rijssen-Holten. Aanwezig: mix van beleidsmedewerkers gemeente en externe stakeholders.
 - Tweede sessie: presentatie en bespreking conceptevaluatierapport. Aanwezig: betrokken beleidsmedewerkers Sociaal Domein van de gemeente Rijssen-Holten.

In overleg met de gemeente zijn de volgende personen/organisaties betrokken:

- *Intern*
Diverse beleidsadviseurs van het Sociaal Domein van de gemeente Rijssen-Holten zijn betrokken bij de evaluatie. Het gaat om beleidsadviseurs met de aandachtsgebieden: Jeugd, Sport en bewegen, Inclusie, Strategie en Ondersteuning.

- *Extern*

Voor de externe betrokkenen is gekeken naar de belangrijkste stakeholders die een rol spelen bij de uitvoering van het lokaal gezondheidsbeleid. Het gaat zowel om organisaties waar één of meerdere uitvoerende taken op het gebied van publieke preventie zijn belegd als organisaties die betrokken zijn bij het uitvoeringsplan Eén-tegen-eenzaamheid:

- GGD Twente (onder andere JGZ, monitoren);
- Tactus Verslavingspreventie (inzet ambulante preventiemedewerker);
- ViaVie Welzijn (onder andere inzet beweegcoach);
- Evenmens (onder andere samenwerkingspartner Eén-tegen-eenzaamheid);
- Mantelzorghulp (onder andere samenwerkingspartner Eén-tegen-eenzaamheid);
- MEE IJsseloevers (onder andere samenwerkingspartner Eén-tegen-eenzaamheid);
- Adviesraad Sociaal Domein (onder andere samenwerkingspartner Eén-tegen-eenzaamheid).

H2 | Huidige situatie

De nota Publieke Gezondheid gemeente Rijssen-Holten is de leidraad voor de huidige uitvoering van de lokale gezondheidstaken. In dit hoofdstuk wordt een korte toelichting gegeven over de inhoud van deze nota. Een totaaloverzicht van de geformuleerde taken in de lokale nota is opgenomen in bijlage 1.

2.1 Basis van de nota

De wettelijke basis voor de lokale nota is de Wet publieke gezondheid (Wpg). Gemeenten hebben op grond van de Wpg als taak om de gezondheid van hun inwoners te beschermen, te bewaken en te bevorderen. De taken die vallen onder de Wpg zijn algemene gezondheidsbevordering, jeugdgezondheidszorg, ouderenzorg en infectieziektebestrijding.

Iedere vier jaar brengt het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een landelijke nota gezondheidsbeleid uit. In deze nota worden de landelijke prioriteiten benoemd, die aanknopingspunten bieden voor gemeentelijk gezondheidsbeleid. Gemeenten zijn op grond van de Wpg verplicht om in lijn met de landelijke nota een gemeentelijke nota gezondheidsbeleid op te stellen (artikel 13).

2.2 Strategisch kader

De veertien Twentse gemeenten stellen voor de uitvoering van de wettelijke taken periodiek gezamenlijk een strategische koers vast, verwoord in de Bestuursagenda Publieke Gezondheid. Ten tijde van het opstellen van de huidige lokale nota betrof het de Bestuursagenda 2016-2019. Hierin is de missie geformuleerd dat GGD Twente een gezonde samenleving actief bevordert, bewaakt en beschermt. De belangrijkste ambitie is dat inwoners van Twente minimaal net zo lang leven in gezondheid als de rest van Nederland. Daarnaast wordt er ingezet op jeugd, ouderen, gelijke kansen, nieuwe ontwikkelingen, infectieziektebestrijding en risicogroepen.

De kernactiviteit van de inzet van de GGD is preventie, waarbij 'Positieve Gezondheid' (stimuleren factoren die bijdragen aan gezondheid) en 'vitale coalities' (samenwerking met aanpalende beleidsterreinen en maatschappelijke organisaties en partijen) de pijlers zijn.

2.3 Lokale invulling

De lokale aandachtspunten voor de Publieke Gezondheid zijn gebaseerd op de cijfers uit de Twentse Gezondheidsverkenning (TGV). De TGV biedt inzicht in de gezondheidssituatie van de veertien Twentse gemeenten en de factoren die hierop van invloed zijn. De cijfers zijn met name afkomstig uit verschillende onderzoeken van GGD Twente. De gemeente Rijssen-Holten heeft voor ophoging van de lokale steekproeven gekozen, waardoor in 2016 een wijkscan op postcodeniveau kon worden gemaakt. Uit de wijkscan komt onder meer naar voren dat bevolkingskenmerken als leeftijdsopbouw, vergrijzing en sociaal-economische status van de vier postcodegebieden in Rijssen-Holten van invloed zijn op de gezondheid en leefstijl in die postcodegebieden.

Door het college is de wens uitgesproken om op de onderdelen waar Rijssen-Holten in negatieve zin afwijkt ten opzichte van Twente specifiek gezondheidsbeleid te formuleren. De gemeente zet daarom in op de volgende doelgroepen:

Jeugd en jongeren	Volwassenen	Ouderen
Positief beïnvloeden leefstijl, specifieke aandacht voor alcoholpreventie en psychosociale problemen en depressieve gevoelens, voeding en bewegingsarmoede (in relatie daarmee overgewicht).	Preventie en leefstijl-beïnvloeding om beperkingen vanwege chronische ziekte op latere leeftijd te voorkomen, uit te stellen of te verminderen en om voorbeeldfunctie richting jeugd te versterken.	Versterken welbevinden en gezondheid, met aandacht voor eenzaamheid, mobiliteitsbeperkingen en overgewicht.

2.4 Randvoorwaarden

Financiën

De taken binnen de Wpg worden gefinancierd vanuit het Gemeentefonds. De gemeente Rijssen-Holten maakt hiervoor in regionaal verband afspraken met GGD Twente. De uitvoering hiervan maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid Twente².

Daarnaast zijn er structurele middelen beschikbaar in de begroting voor de uitvoering van het lokale maatwerk voor de jeugdgezondheidszorg, voor verslavingspreventie en het formuleren van een lokaal uitvoeringsprogramma.

Evaluatie

De gemeente heeft bij het opstellen van de lokale nota aangegeven voor de evaluatie en het eventuele actualiseren van de nota gebruik te willen maken van de verschillende lokale en regionale gezondheidsonderzoeken, die in het kader van de Twentse Gezondheidsverkenning worden uitgevoerd.

2.5 Uitvoeringsplan

Na de vaststelling van de nota is in de eerste helft van 2017 samen met de ketenpartners een integraal uitvoeringsplan voor Publieke gezondheid, Wmo en Jeugdzorg opgesteld. Voor een nadere toelichting zie 3.1 (lokale kaders) en 4.2.

² Een gemeenschappelijke regeling is een samenwerkingsverband tussen meerdere overheden. Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid Twente: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR660129/1>

H3 | Ontwikkelingen en kaders

De inhoud van het lokaal gezondheidsbeleid wordt voor een groot deel bepaald door wettelijke taken, samenwerkingsafspraken en (demografische en gezondheids)ontwikkelingen waar de gemeente niet omheen kan. Deze kaders zijn van belang om te bepalen of de huidige nota Publieke Gezondheid nog volstaat. In paragraaf 3.1. wordt een beschrijving gegeven van de landelijke, regionale en lokale regels en samenwerkingsafspraken, waaraan de gemeente Rijssen-Holtten wettelijk gezien moet voldoen of zich bijvoorbeeld voor een bepaalde periode heeft gecommitteerd. In hoofdstuk 4 worden deze kaders afgezet tegen de lokale situatie.

In tweede deel van dit hoofdstuk (paragraaf 3.2.) worden de actuele zienswijzen en ontwikkelingen ten aanzien van het stimuleren en bevorderen van de gezondheid van kwetsbare inwoners geschetst.

3.1 Landelijke, regionale en lokale kaders

Er zijn verschillende wettelijke regels, regelingen en samenwerkingsafspraken (kaders) die invloed hebben op het lokale gezondheidsbeleid. Op landelijk niveau gaat het vooral om wetten en (stimulerings)regelingen. Op regionaal niveau gaat het met name om samenwerkingsafspraken die in Twents verband zijn gemaakt. Op lokaal niveau zijn er diverse beleidsnota's, uitvoeringsprogramma's en bestaande prestatieafspraken met uitvoeringsorganisaties, waaruit voor de gemeente Rijssen-Holtten verplichtingen voortvloeien. In onderstaand overzicht worden deze kaders benoemd en kort toegelicht.

Een deel van de landelijke kaders uit het overzicht is domeinoverstijgend (grijs gearceerd). Dit zijn kaders die niet vanuit het gezondheidsbeleid zijn opgesteld maar wel aanknopingspunten bieden voor een gemeentebrede aanpak van preventie.

In de kolom 'Status' wordt onderscheid gemaakt tussen:

- wettelijk - *regels waaraan de gemeente moet voldoen*;
- richtinggevend - *aanknopingspunten voor de gemeente*;
- samenwerkingsafspraken - *afspraken waaraan de gemeente zich heeft gecommitteerd*;
- subsidie - *regelingen waarvoor subsidie beschikbaar is*.

Landelijke kaders

Kader	Status	Toelichting
Wet publieke gezondheid	wettelijk	1. Algemene gezondheidsbevordering 2. Jeugdgezondheidszorg 3. Ouderengezondheidszorg 4. Infectieziektebestrijding
		Opstellen lokaal gezondheidsbeleid.

Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020 - 2024	richtinggevend	<ul style="list-style-type: none"> A. Gezondheid in fysieke/sociale leefomgeving B. Gezondheidsachterstanden verkleinen C. Druk dagelijks leven jeugd/ jongvolwassenen D. Vitaal ouder worden
Nationaal Preventie Akkoord	richtinggevend en subsidie	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's: roken, alcohol, gezond gewicht. • Uitwerking via onder andere lokale akkoorden.
Omgevingswet	richtinggevend	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe wetgeving, per 1 oktober 2022 of 1 januari 2023. • Kans om gezonde leefomgeving te verankeren (rekening houdend met behoeften inwoners). • Ruimte voor lokaal maatwerk.
Jeugdwet	wettelijk	<ul style="list-style-type: none"> • Deze wetten zijn van belang in het kader van preventie. • De wettelijke verplichtingen vallen onder andere beleidsterreinen. • Meer informatie zie bijlage 2.
Wet maatschappelijke ondersteuning		
Zorgverzekeringswet		
Wet langdurige zorg		
Nationaal Sportakkoord	richtinggevend en subsidie	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijke regeling om sport toegankelijk te maken voor iedereen, in iedere gemeente. • Uitwerking via onder andere lokale akkoorden. • Inhoudelijke verbinding met het preventieakkoord (bijv. gezonde sportverenigingen)
Brede regeling combinatie-functionarissen	subsidie	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijke regeling (fte) om sport, bewegen en cultuurdeelname voor iedereen mogelijk te maken en het stimuleren van de verbinding met andere sectoren (waaronder gezondheid). • Cofinanciering vanuit Rijk per fte. Aantal fte afhankelijk van aantal inwoners en keuze van gemeente. • Invulling fte (inhoud, omvang en werkgeverschap) is lokaal maatwerk.

Regionale kaders

Kader	Status	Toelichting
Bestuursagenda Publieke Gezondheid regio Twente 2020-2023³ GGD Twente + 14 Twentse gemeenten	samenwerkings-afspraken	Inzet op 9 thema's o.b.v. de gezondheidsopgaven: <ol style="list-style-type: none"> 1. Gezond opgroeien 2. Gezond meedoen 3. Gezond wonen 4. Gezond oud zijn
Twentse Koers 2022- 2027 14 Twentse gemeenten GGD Twente, Menzis, Kennispunt Twente	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Strategische samenwerking zorg & ondersteuning • Thema's: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jeugd 2. Schulden en armoede 3. Ouderen 4. Psychisch kwetsbaren 5. Preventie en gezondheidsbevordering
JOGG Twente - Gezonde jeugd, gezonde toekomst 9 Twentse gemeenten (o.a. Rijssen-Holten), GGD Twente	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijke methodiek. Twente neemt als regio deel. Begeleiding door GGD Twente. Doelen: <ul style="list-style-type: none"> - Gezonde sociale en fysieke omgeving - Signalering, begeleiding en zorg op maat voor kinderen met overgewicht + gezinnen • Per gemeente: aanstelling JOGG regisseur + lokale/integrale aanpak
Gezonde school 2021-2022 14 Twentse gemeenten GGD Twente	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Doel: alle Twentse po-, vo- en mbo-locaties toerusten op Gezonde Schoolaanpak, nadruk op mentaal welbevinden. • Verbinding met JOGG, Lokaal Sport en Preventie Akkoord en andere lokale initiatieven mogelijk. • Financiële bijdrage per gemeente op basis van aantal jeugdige inwoners.
Leefstijl, preventie en gezondheid in Twente 2020-2022	subsidie	<ul style="list-style-type: none"> • Doel: meer aandacht voor gezonde leefstijl via drie interventies: Diabetes Challenge, Gecombineerde Leefstijl Interventie, Valpreventie • Inzet regionale projectleider en lokaal maatwerkbudget beschikbaar.

³ Dit betreft de actuele Bestuursagenda van de regio Twente.

Kader	Status	Toelichting
Uitvoeringsprogramma Samen Beter <i>Gemeente en partners</i>	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> Eén uitvoeringsprogramma voor drie werkvelden; Jeugdhulp, Wmo en Publieke Gezondheid. Interactief opgesteld met werkveld. Tien speerpunten, uitvoering met werkveld.
Beweegcoach <i>Welzijnsorganisatie ViaVie</i>	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> Doelgroep: 12 jaar en ouder met overgewicht/ bewegingsarmoede, extra aandacht kwetsbare inwoners. Inzet: laagdrempelige sport/beweegactiviteiten, verminderen overgewicht, vergroten bekendheid positieve gezondheid bij inwoners & zorgprofessionals. Financiering: structureel gezondheidsbudget.
Ambulante preventiemedewerker <i>Tactus</i> <i>Verlavingspreventie</i>	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> Reguliere inzet is gemiddeld 8 uur per week. Financiering: structureel gezondheidsbudget. Ondersteunende taak uitrol Advies Verlavingspreventie.
Advies Verlavingspreventie <i>Gemeente en partners</i>	advies om samenwerkings-afspraken vast te stellen	<ul style="list-style-type: none"> Samen met lokale partners opgesteld. Advies: inzet a.d.h.v. vijf domeinen: 1. Gezonde omgeving 2. Eigen kracht 3. Vroegsignalering 4. Bijsturen 5. Actualiteit Vastgesteld door college van B en W. Streven: ondertekening convenant door de besturen van alle betrokken organisaties.
Uitvoeringsplan JGZ 2022 <i>GGD Twente</i>	wettelijke en samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> Wettelijke taken + de extra ingekochte maatwerktaken. Extra taken: <ul style="list-style-type: none"> Preventieve pedagogische begeleiding gezinnen met enkelvoudige opvoedingsproblematiek. Extra inzet in zorggebonden netwerken (schoolondersteuningsteam).
JOGG Rijssen-Holten <i>Uitvoering n.t.b.</i>	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> Deelname samen met acht andere Twentse gemeenten. Ondersteuning door GGD Twente. Doel: gezonde jeugd, gezonde toekomst. Aanstelling lokale JOGG-regisseur (16 u p/wk). Financiering: preventie akkoord + BSC-regeling.
Nota en uitvoeringsplan Eén-tegen-eenzaamheid <i>Gemeente en partners</i>	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> Coalitie ondertekend door 17 lokale organisaties. Doelgroep: jongeren en ouderen. Speerpunten: bewustwording, signaleren, meldpunt en doorverwijzen. Uitvoering o.a. via werkgroepen Samen Beter.
Lokaal Preventie Akkoord <i>Gemeente en partners</i>	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> Opgesteld met lokale/regionale partners. Aandachtsgebieden: Kansrijke Start (kwetsbare ouders en kinderen t/m 1.000 dagen), rookvrije generatie, alcohol en drugs, JOGG (overgewicht jeugd).

		<ul style="list-style-type: none"> • Extra activiteiten: jaarlijkse netwerkbijeenkomst en herijking inzet buurtsportcoaches. • Uitvoeringsbudget via Rijk (2022 + 2023) + incidenteel beschikbaar budget (n.a.v. motie).
Lokaal Sportakkoord <i>Gemeente en partners</i>	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's: inclusief sport en bewegen en vitale sport- en beweegaanbieders. • Uitvoeringsbudget via Rijk (2020-2021)
Buurtsportcoaches <i>o.a. via ViaVie</i>	samenwerkings-afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet Fte voor sport of cultuur • Invulling via diverse aanbieders.
Overige mogelijke aanknopingspunten (niet uitputtend)	n.v.t.	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid wonen, welzijn en zorgen (langer zelfstandig thuis wonen). • Pilot 'Financiële schotten welzijn en wmo weg'. • Jeugdhulp (o.a. voorliggende voorzieningen). • Visie Sociaal Domein (in ontwikkeling). • Visie jeugd- en jongerenwerk. • Project 'Join us' als onderdeel van het Corona-actieplan ter bestrijding van eenzaamheid onder jongeren.

3.2. Actuele ontwikkelingen en zienswijzen gezondheidsbeleid

Voor een effectieve inzet van de middelen voor het lokaal gezondheidsbeleid is het van belang om rekening te houden met onderstaande ontwikkelingen.

Corona

Door de coronacrisis zijn de toekomstige opgaven voor de volksgezondheid en zorg nog urgenter geworden en/of vergroot.⁴ Zo zijn rokers meer gaan roken, neemt eenzaamheid toe en zijn de gezondheidsverschillen tussen hoger- en lageropgeleiden toegenomen. De pandemie heeft dan ook extra duidelijk gemaakt dat een gezonde en actieve leefstijl van belang is. In paragraaf 4.3 worden de gevolgen op lokaal niveau beschreven.

Meer dan gezondheid

Er wordt steeds vaker een bredere definitie op gezondheid gehanteerd, waarbij gezondheid meer is dan 'niet ziek zijn'. Gezondheid gaat daarbij ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij, over betekenisvol werk of andere activiteiten en over de omgeving waarin je leeft. Dit wordt omschreven als Positieve Gezondheid.

Mensen zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor gezond eten, goed voor zichzelf zorgen, voldoende bewegen, sociale contacten onderhouden en naar school of werk gaan. Niet iedereen heeft echter de mogelijkheid om zelf gezonde keuzes te maken en de dagelijkse verleidingen te weerstaan. Soms zijn gezondheidsproblemen onderdeel van achterliggende problematiek zoals schulden, armoede, laaggeletterdheid en werkloosheid. Daardoor hebben ze veelal te weinig grip op hun gezondheid en missen het vermogen om die grip te vergroten. Dit heeft grote gevolgen: het verschil in levensverwachting tussen mensen met een hoge en lage sociaal-economische status (SES) is ongeveer zes jaar.

⁴ <https://www.volksgezondheidtoekomstverkenning.nl/c-vtv>

Het verschil in het aantal jaren goed ervaren gezondheid bedraagt bijna vijftien jaar.⁵ Een gemeentebrede aanpak is daarom ook van belang.

Op landelijk, regionaal en lokaal niveau is er daarom steeds meer aandacht voor een brede domeinoverstijgende aanpak, gericht op 'Positieve Gezondheid' en 'Health in All Policies'. Positieve Gezondheid heeft betrekking op de inwoners zelf en via Health in All Policies wordt gezocht naar een integrale beleidsmatige samenwerking. Zie bijlage 3 voor een nadere definiëring van beide begrippen.

Beide ontwikkelingen worden (indirect) al benoemd in de huidige nota Publieke Gezondheid van de gemeente Rijssen-Holten.

⁵ <https://www.loketgezondleven.nl/documenten/landelijke-nota-gezondheidsbeleid-2020-2024>

H4 | De evaluatie

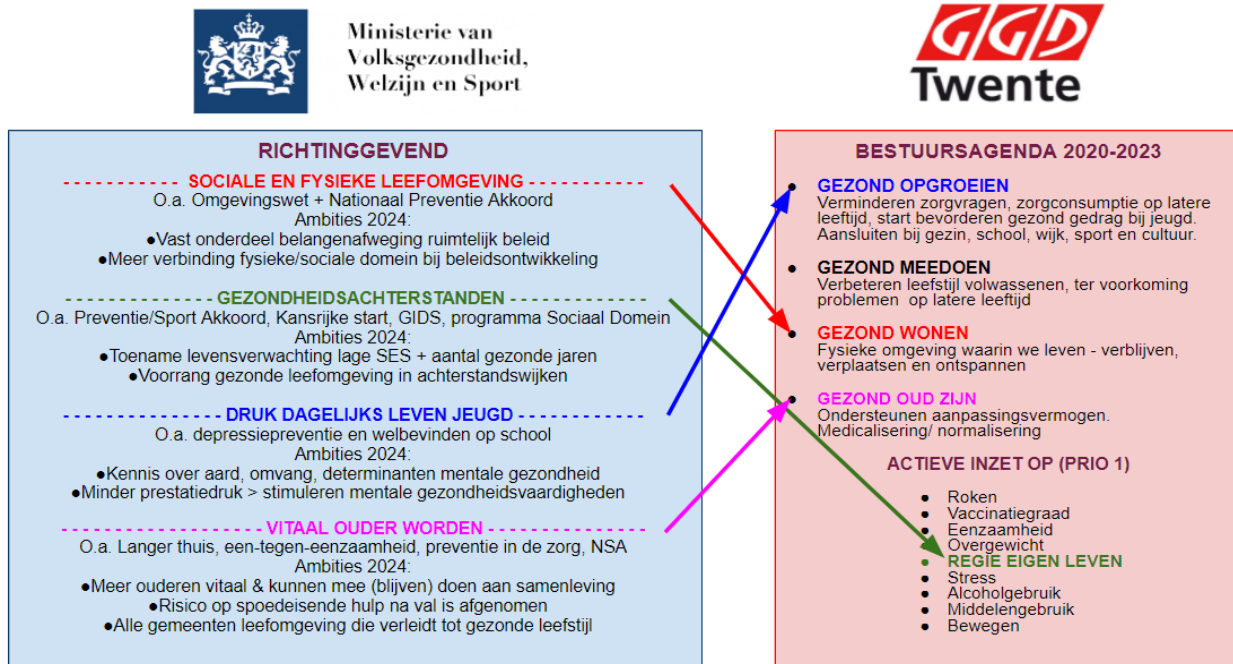
De resultaten van de evaluatie zijn opgedeeld in drie onderdelen. Het eerste deel (4.1) geeft inzicht in hoeverre de gemeente Rijssen-Holten inspeelt op de verschillende kaders, zoals beschreven in hoofdstuk 3. Dit betreft een documentenanalyse. Het tweede deel (4.2) geeft inzicht in de behaalde resultaten, de plus- en knelpunten en belangrijke ontwikkelingen en aandachtspunten voor de toekomst. Dit kwalitatieve deel van de evaluatie is gebaseerd op input vanuit de betrokken lokale stakeholders, inclusief de gemeente zelf. De laatste paragraaf (4.3) geeft de meest actuele demografische en gezondheidscijfers voor de gemeente Rijssen-Holten weer (deskresearch). Deze cijfers zijn van belang om te bepalen of de huidige doelgroepkeuze nog volstaat voor de toekomst.

4.1 Toetsing aan kaders

Een groot deel van een gemeentelijke nota Publieke Gezondheid wordt bepaald door de kaders zoals beschreven in paragraaf 3.1. In deze paragraaf worden deze kaders afgezet tegen de lokale nota en het uitvoeringsprogramma Samen Beter.

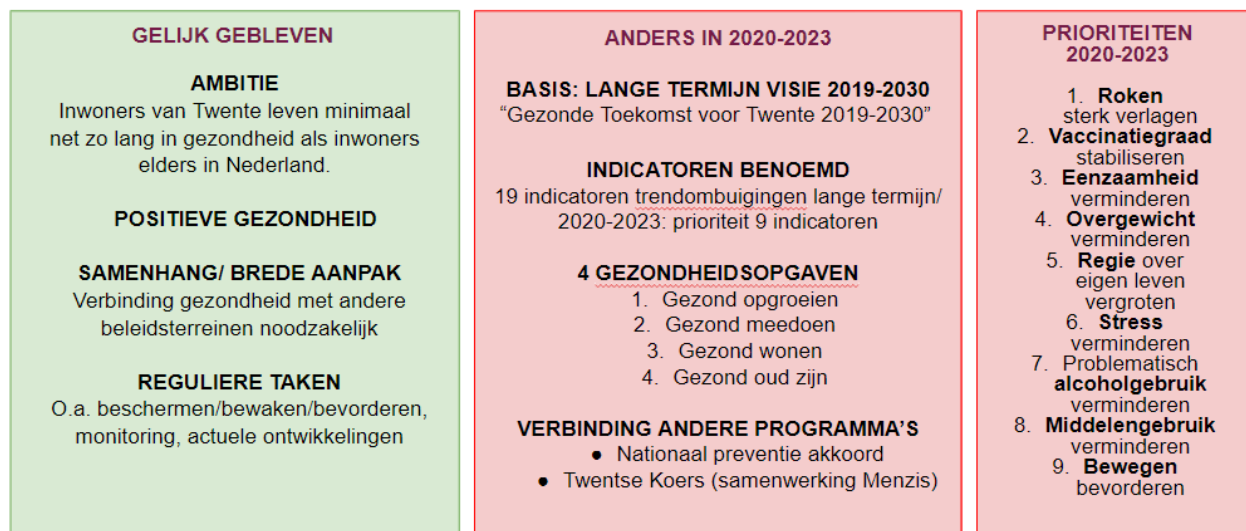
Basis van de lokale nota afgezet tegen de landelijke en regionale kaders

Het strategisch kader van de huidige nota van Rijssen-Holten is gebaseerd op de Bestuursagenda Publieke Gezondheid van de regio Twente. De actuele bestuursagenda van de regio Twente (2020-2023) is in lijn met de Landelijke nota gezondheidsbeleid van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. In aanvulling op de landelijke nota wordt in de regionale nota ook aandacht besteed aan volwassenen (Gezond meedoen). Dit is ook één van de drie doelgroepen in de gemeente Rijssen-Holten.

Figuur 1: Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 versus Bestuursagenda Publieke Gezondheid 2020-2023

De Bestuursagenda Publieke Gezondheid van de regio Twente is eind 2019 vernieuwd. Voor de recente bestuursagenda is voor een andere aanpak gekozen: werkend vanuit een langetermijnvisie, met concrete doelstellingen die meetbaar zijn (op regionaal en lokaal niveau) en een verbinding met andere plannen en samenwerkingen. De hoofddoelstelling is gelijk gebleven. Zowel landelijk als regionaal heeft positieve gezondheid en samenhang (Health in All Policies) een meer prominente rol gekregen.

Figuur 2: Bestuursagenda Publieke Gezondheid Twente 2016-2019 versus 2020-2023

In de nieuwe Bestuursagenda Publieke Gezondheid worden negen prioriteiten benoemd. De lokale inzet ten aanzien van de negen prioriteiten uit de huidige Twentse Bestuursagenda is als volgt⁶:

Prioriteit	Status*	Toelichting
1. Roken	–	Opgenomen in Lokaal Preventie Akkoord, onderdeel van Advies Verslavingspreventie en middelen beschikbaar n.a.v. motie.
2. Vaccinatiegraad	▼	Vaccinatiegraad is laag in de gemeente Rijssen-Holten. Geen actieve inzet vanwege geringe slagingskans. <i>Noot: dit heeft betrekking op het Rijksvaccinatieprogramma.</i>
3. Eenzaamheid	▲	Onderdeel van nota Publieke Gezondheid, actieplan voor opgesteld + project SOEK (senioren op eigen kracht).
4. Overgewicht	▲	Beweegcoach, werving doelgroep via Buurtkracht. Inzet via sport- en preventieakkoord (aansluiting bij JOGG).

⁶ Bron: quickscan uitvoering Bestuursagenda Publieke Gezondheid ingevuld door de gem. Rijssen-Holten (eind 2020).

5. Regie eigen leven	-	Taak weggezet bij ViaVie.
6. Stress	▼	Geen actieve inzet voor.
7. Alcoholgebruik	▲	Ambulante preventiemedewerker en een brede adviesgroep Verslavingspreventie, die een advies hebben uitgebracht aan college en eigen achterban.
8. Middelengebruik		
9. Bewegen		Zie overgewicht.

* Toelichting status: : volgens aanpak; -: wordt aan gewerkt, niet geheel volgens aanpak; ▼: moet nog starten.

Gevolgen voor lokale inzet

De inhoud van de lokale nota Publieke Gezondheid is op basis van de landelijke en regionale kaders nog actueel.

De taken op basis van de Wet Publieke Gezondheid (Wpg) zijn gelijk gebleven. Recentelijk zijn hier aanvullende taken voor GGD Twente aan toegevoegd tengevolge van COVID-19 (vaccineren, testen, extra monitoring et cetera).

De inhoud van de nieuwe Twentse Bestuursagenda Publieke Gezondheid komt voor een groot deel terug in de lokale nota. Het (actuele) landelijke thema 'Fysieke en Sociale Leefomgeving' wordt in Twente omschreven binnen de gezondheidsopgave Wonen. Hier is/zijn echter geen prioritaire activiteit(en) aan verbonden. In de lokale nota wordt in lijn met de Twentse Bestuursagenda verwezen naar de Omgevingswet, maar in het uitvoeringsprogramma Samen Beter wordt er geen extra aandacht aan besteed.

BASIS:
GELIJK GEBLEVEN
Verplichte uitvoering wettelijke taken

STRATEGIE:
NIEUWE BESTUURSAGENDA

LOKALE INVULLING:
DOELGROEPEN
EN INZET ZIJN ACTUEEL

- Jeugd en jongeren
- Volwassenen
- Ouderen
- Noaberkracht/ sociale cohesie
- Vitale coalities

Figuur 3 stand van zaken lokale nota

4.2 Toetsing uitvoeringspraktijk

De belangrijkste interne en externe stakeholders (zie 1.3) voor de uitvoering van het gezondheidsbeleid zijn bevraagd naar hun inzet en ervaringen rondom gezondheid. Deze input vormt de basis voor deze evaluatie.

Uitvoeringsprogramma Samen Beter

Na vaststelling van de nota Publieke Gezondheid is samen met ruim 100 lokale en regionale partners uit de zorg, het onderwijs en welzijn het uitvoeringsprogramma 'Samen Beter' opgesteld. Het betreft een integraal plan voor taken op het gebied van Wmo, jeugdhulp en publieke gezondheid. Vanuit 13 speerpunten en 38 mogelijke acties is een top tien samengesteld. Alle acties zijn direct of indirect van meerwaarde voor het bevorderen van een gezondere en actieve(re) leefstijl.

De stakeholders (betrokken bij dit onderzoek) hebben dit proces om te komen tot een uitvoeringsprogramma als inspirerend en waardevol ervaren. Dit heeft ook geleid tot de

vorming van verschillende coalities met lokale/regionale partners, die aan de slag zijn gegaan met de realisatie van de doelstellingen. De betrokken stakeholders hebben aangegeven dat de energie hiervoor de afgelopen jaren (deels) is afgenomen, mede vanwege COVID-19.

Lokale inzet per doelgroep

In onderstaand schema wordt de relevante inzet voor de uitvoering van de lokale nota Publieke Gezondheid inzichtelijk gemaakt. Deze inzet is per doelgroep geordend, omdat niet alle inzet te linken is aan één van de acties uit het uitvoeringsprogramma Samen Beter. De derde kolom van het overzicht geeft de resultaten en ervaringen van de stakeholders weer ten aanzien van deze inzet. In de laatste kolom wordt de organisatie benoemd die dit punt heeft ingebracht^{7 8}.

Doelgroep	Relevante inzet	Resultaten en ervaringen	Bron
Jeugd	Advies Verslavingspreventie	Het advies is eind 2019 opgeleverd. Vanwege COVID-19 heeft er nog geen vertaling naar de uitvoering plaatsgevonden en is er nog geen convenant ondertekend.	Gemeente
		Met het advies is de eerste stap gezet in de realisering van punt 9 van uitvoeringsprogramma Samen Beter. Thema is eveneens integraal opgenomen in het Lokaal Preventie Akkoord, om het daarmee ook opnieuw te agenderen bij de partners.	Gemeente
		Aandachtspunt nadere uitwerking: overkoepelende thema's die alle betrokkenen vanuit hun eigen (levensbeschouwende) visie kunnen uitwerken en uitvoeren.	Tactus
	Ambulante preventiewerker	Betrokken bij Advies Verslavingspreventie (en daarmee het uitvoeringsprogramma) en de uitvoering ervan. Plus actieve partner Lokaal Preventie Akkoord.	Gemeente
		Door COVID-19 worden extra vragen gesteld over onder andere verslaving en gaming. Dankzij extra ondersteuningsmiddelen van het Rijk zijn de uren tijdelijk uitgebreid. Inzet voor onder andere de 'IkPas'-campagne (alcohol).	Gemeente
		Door de jarenlange samenwerking tussen de gemeente en deze organisatie is een stabiele basis gecreëerd, met een sterk samenwerkingsnetwerk.	Tactus
		Knelpunten: <ul style="list-style-type: none"> • Vroegsignalering i.v.m. privacy.⁹ • Beeldvorming (onderwijs wil liever niet geassocieerd worden met problemen rondom verslavingen). • Er is veel aandacht voor kwetsbare inwoners (meeste winst te behalen), wat ten koste gaat van universele (/algemene) preventie. 	Tactus

⁷ Zie paragraaf 3.1 voor de 'basis' informatie van de benoemde elementen (bijv. over het Advies Verslavingspreventie).

⁸ De input is verzameld door middel van individuele gesprekken, een online vragenlijst en een bijeenkomst met de gemeente (meerdere beleidsterreinen) en maatschappelijke partners.

⁹ Dit knelpunt is ook door een lokale jongerenwerkorganisatie benoemd, tijdens sessies voor het Lokaal Preventieakkoord.

	Beweeg-coach (inzet: jeugd 12+ en volwassenen)	Achterstand ten aanzien van voeding en bewegen is één van de redenen om in de nota Publieke Gezondheid in te zetten op jeugd. Hiervoor is de functie beweegcoach gecreëerd. Er is geen link met het uitvoeringsprogramma, want de functie is na de tijd pas ontstaan.	Gemeente
		Knelpunten: <ul style="list-style-type: none"> Binnen de functie is geen ruimte om aandacht te besteden aan de preventie voor de jongere jeugd (wordt opgevangen via JOGG). Doorverwijzing/samenwerking met jeugd/Wmo-consulenten van de gemeente. Bereiken voldoende deelnemers voor speciaal gecreëerd sport- en beweegaanbod voor doelgroep. 	Beweeg-coach
		De beweegcoach vervult een belangrijke rol bij de realisatie van de doelen uit het Lokaal Sport- en Preventieakkoord.	Gemeente
	Lokaal Preventie Akkoord	Voor de uitvoering wordt samengewerkt met de kerngroep Lokaal Sportakkoord. Start 2022.	Gemeente
		De thema's uit het preventieakkoord raken de thema's uit het uitvoeringsprogramma Samen Beter en de Bestuursagenda Publieke Gezondheid 2020-2023 (onder andere een deel van de negen prioriteiten).	Gemeente
	Overig	Tijdens de evaluatiegesprekken en via de vragenlijsten zijn nog enkele andere relevante ontwikkelingen benoemd: <ul style="list-style-type: none"> Het Lokaal Sportakkoord biedt aanknopingspunten voor de uitvoering van een deel van het Lokaal Preventieakkoord (bijv. rookvrije/gezonde sportverenigingen). De wenselijke herijking van de inzet van de buurtsportcoaches kan een (betere) bijdrage leveren aan het bevorderen van een gezonde en actieve leefstijl van de inwoners. Er is aandacht nodig voor psychosociale problematiek. Dit wordt opgepakt via Jeugdhulp en de voorliggende voorzieningen. Ook vanuit het Advies Verslavingspreventie is hiervoor aandacht. Samenwerking tussen jeugd en gezondheid is hierin van belang. 	Gemeente (sport en jeugd)
Volwassenen	Eén-tegen-eenzaamheid	Er is een nota met een actieplan opgesteld.	Gemeente
		Knelpunt: er is behoefte aan meer concrete acties/inzet.	Evenmens, Adviesraad Sociaal Domein
	Beweegcoach	Zie eerdere beschrijving en knelpunten.	
		De verbinding met GLI ¹⁰ is onderdeel van de functie. Meerdere lokale zorgprofessionals werken mee aan een GLI-aanbod in Rijssen-Holten. Zij ervaren problemen bij de uitvoering ervan. Op welke wijze kan deze samenwerking	Sessie in kader van Lokaal Preventie-

¹⁰ Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) is zorg voor mensen met overgewicht of obesitas. Een GLI is gericht op een gedragsverandering om een gezonde leefstijl te bereiken en te behouden. Financiering via basispakket zorgverzekering.

		worden versterkt?	akkoord
Ouderen	Eén-tegen-eenzaamheid	Zie eerdere beschrijving en knelpunt.	
	Beweegcoach	Zie eerdere beschrijvingen en knelpunten.	
	Overig	Benoemd tijdens evaluatiegesprekken/via vragenlijsten: <ul style="list-style-type: none"> Aanknopingspunt voor het bereiken van senioren is het project Senioren Op Eigen Kracht (SOEK), waarbij huisbezoeken worden gedaan bij alle inwoners van 78 jaar en ouder. Herijking inzet buurtsportcoaches kan de inzet voor gezondheid versterken (zie ook 'overig' bij jeugd). 	

In de lokale nota worden vitale coalities en noaberkracht als speerpunten benoemd. De stakeholders is gevraagd welke coalities en vormen van noaberkracht een bijdrage leveren aan de publieke gezondheid. In onderstaand overzicht wordt per voorbeeld een korte omschrijving gegeven.

Speerpunt	Relevante inzet	Toelichting
Vitale coalities ¹¹	Adviesgroep Verslavingspreventie	<ul style="list-style-type: none"> De adviesgroep, bestaande uit twaalf vertegenwoordigende organisaties, heeft het Advies Verslavingspreventie opgesteld. Vanwege COVID-19 is de ondertekening van een convenant en het opstellen van een uitvoeringsplan nog niet van de grond gekomen. Via het Lokaal Preventieakkoord wordt geprobeerd de werkgroep opnieuw op te starten en te komen tot concrete acties.
	Werkgroep Eén-tegen-eenzaamheid	Samen met lokale partners is de nota Eén-tegen-eenzaamheid en het actieplan opgesteld. Deze is ondertekend door een coalitie van zeventien lokale partijen. Zij zetten zich ook in voor de uitwerking van de drie speerpunten (zie 3.1 lokale kaders).
	Kerngroep Lokaal Preventieakkoord (i.o.)	Om de uitvoering van het Lokaal Preventieakkoord te begeleiden wordt een kerngroep samengesteld. Hiervoor wordt samengewerkt met de (reeds bestaande) kerngroep voor het sportakkoord.
	Buurtkracht	<ul style="list-style-type: none"> Dit is een samenwerkingsverband tussen bewoners, organisaties en de gemeente (25 organisaties). De welzijnsorganisatie ViaVie is de kartrekker van deze coalitie. Doel: stimuleren van gemeenschapskracht via buurtteams in zes wijken (samenwerking van verschillende organisaties). Drie thema's: participatie, terugdringen eenzaamheid en (positieve) gezondheid. Buurtkracht wordt ook steeds vaker ingezet voor initiatieven rondom participatie van inwoners. Bijvoorbeeld over duurzaamheid, energietransitie, speelvisie, veiligheid et cetera.

¹¹ Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma wordt ingezet op vitale coalities. Organisaties - die zich inzetten voor een zelfde thema - worden gestimuleerd om samen te werken.

	Overige relevante voorbeelden	Benoemd tijdens evaluatiegesprekken/via vragenlijsten: <ul style="list-style-type: none"> • Dementienetwerk. • Sociaal vraagplein (multidisciplinair overleg om vragen inwoners snel en laagdrempelig te kunnen oppakken). • Kerngroep Lokaal Sportakkoord.
Noaberkracht	Buurtkracht	<ul style="list-style-type: none"> • Zie eerdere beschrijving.
	Overige relevante voorbeelden	Benoemd tijdens evaluatiegesprekken en/of via de vragenlijsten zijn de volgende voorbeelden van noaberkracht benoemd: <ul style="list-style-type: none"> • Sportverenigingen. • Kookvrijwilligers.

Trends, knelpunten en aandachtspunten

Tijdens de interactieve werksessie is aan de betrokken interne en externe stakeholders gevraagd naar trends, knelpunten en aandachtspunten ten aanzien van de uitvoering van het gezondheidsbeleid. Een aantal van de aandachtspunten wordt reeds opgepakt, zoals eenzaamheid en aandacht voor verslaving (waaronder gameverslaving).

Knelpunten t.a.v. uitvoering	Bron
Privacy en vroegsignalering	Tactus en jongerenorganisatie
Vroegsignalering en onderwijs	Tactus
Betrokkenheid lange termijn	ViaVie, Tactus
Concrete plannen eenzaamheid	Evenmens en Adviesraad Sociaal Domein
Gevolgen COVID-19	Gemeente, GGD Twente, Adviesraad Sociaal Domein, Evenmens

Trends gezondheid	Bron
Aandacht voor belang van gezondheid	GGD Twente
Aandacht voor de fysieke leefomgeving	

Aandachtspunten toekomst	Bron
Armoede	MEE IJsseloevers
Activiteitsaanbod 4-12 jaar (laagdrempelig)	ViaVie
Best practices	Gemeente (sport)
Betaalbaarheid aanbod actieve/gezonde leefstijl	ViaVie
Bestaande inzet partijen gebruiken	Tactus
Datagebruik (o.a. wijkscan)	GGD Twente, gemeente (gezondheid)

Doelgroep ouderen (o.a. alcoholgebruik)	Tactus
Doelgroep 0-4 jaar	Gemeente (sport)
Doelgroep mensen met een beperking	MEE IJsseloevers
Draagvlak Positieve Gezondheid + inhoudsvol maken	Evenmens, ViaVie, GGD Twente, gemeente (sport)
Drugs bij jeugd	Gemeente (jeugd)
Effectieve interventies	GGD Twente
Gezonde leefstijl	GGD Twente, gemeente (sport)
Gezonde school/kantines	Adviesraad Sociaal Domein
Heldere boodschap	Tactus
Keuzes maken (welk probleem het grootst) en langjarig volhouden	GGD Twente, gemeente (jeugd)
Kwetsbare inwoners	Tactus, MEE IJsseloevers
Langjarige inzet/keuzes maken	GGD Twente
Bekendheid LOES (opvoedtips)	Gemeente (jeugd)
Mantelzorgers	Evenmens
Mentale gezondheid/zingeving	Evenmens, MEE IJsseloevers, GGD Twente
Overkoepelende thema's	Tactus
Rolmodellen (methodische inzet)	Tactus
Social media/gameverslaving	Gemeente (sport)
Sport en bewegen als middel	Gemeente (sport)
Uitvoeringskracht vergroten	Gemeente (sport)
Verbinding verschillende nota's & coalities/ integraal werken	Tactus, gemeente (sport)
Volwassenen: werk/participatie	GGD Twente

4.3 Trends en ontwikkelingen

Binnen de kaders die gelden voor het opstellen van de nota Publieke Gezondheid (zie 3.1) geven de lokale demografische en gezondheidscijfers de gemeente handvatten om keuzes te maken. Voor deze evaluatie geven de cijfers inzicht of een wijziging van doelgroepen wenselijk is.

Demografische en gezondheidscijfers

Voor het bepalen van de doelgroepen van de huidige nota is in 2016 gebruikgemaakt van een lokale wijkscan, opgesteld door GGD Twente¹². In deze wijkscan worden de lokale gezondheidscijfers uitgesplitst naar de vier postcodegebieden van de gemeente (7451, 7461, 7462 en 7463). Na 2016 is er geen nieuwe wijkscan opgesteld, waardoor een vergelijking op wijkniveau met de meest recente situatie niet mogelijk is. Onderstaand staan de recente cijfers, die een rol spelen bij de gezondheidssituatie van de inwoners van de gemeente.

- **Demografie gemeente**

De landelijke trend van vergrijzing is ook in de gemeente Rijssen-Holten zichtbaar. Het CBS verwacht dat het percentage ouderen ook de komende jaren nog fors zal toenemen. Ouderen worden vaker geconfronteerd met chronische ziekten en stapeling van chronische ziekten. Daardoor wordt een groot/groter beroep op het zorg- en ondersteuningssysteem gedaan.

Kern	Postcode	% 65 jaar en ouder		Verschil
		2014	2021	
Holten	7451	24%	niet bekend	-
Rijssen	7461	23%	niet bekend	-
Rijssen	7462	15%	niet bekend	-
Rijssen	7463	3%	niet bekend	-
Totaal Rijssen-Holten	-	17%	19,20%	+2,20%
Totaal Twente	-	18%	20,70%	+2,70%

Tabel 1: Percentage 65-jarigen en ouderen 2014 en 2021 ten opzichte van de gehele bevolking (wijkscan Rijssen-Holten 2015-2016 en CBS 2021).

De gemeente Rijssen-Holten heeft iets meer 0-18 jarigen (23,8%) ten opzichte van regio Twente (19,2%).

Het aantal inwoners is sinds 2016 iets toegenomen tot 38.204¹³ in 2021 (+ 300), maar is sinds 2019 stabiel.

¹² De gemeente Rijssen-Holten heeft voor een ophoging van het aantal respondenten gekozen, waardoor de wijkscan opgesteld kon worden. Ook voor de meest recente gezondheidsonderzoeken zijn de respondenten opgehoogd.

¹³ CBS.

- **Gezondheid volwassenen en ouderen**

Veel gezondheidscijfers voor volwassenen en ouderen komen overeen met die van de metingen van 2016 en zijn nagenoeg gelijk met Twente of beter (met uitzondering van de beweegrichtlijn). Als de gezondheidscijfers echter uitgesplitst worden naar Sociaal Economische Status (SES) en geletterdheid, dan zijn er wel verschillen meetbaar:

	Lage SES	Hoge SES	Laag geletterd	Geletterd	Rijssen-Holten	Twente
(Zeer) goed ervaren gezondheid	73%	90%	64%	88%	84%	80%
Overgewicht (BMI 25 of meer)	62%	43%	67%	49%	52%	53%
Langdurige ziekten/aandoeningen	34%	23%	40%	24%	26%	31%
Voldoet aan beweegrichtlijn (min. 2,5 u/wk matig intensief)	40%	57%	32%	52%	49%	52%

Tabel 2: Gezondheidspercentages voor volwassenen en ouderen uitgesplitst naar achtergrond (Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 Rijssen-Holten, opgesteld door GGD Twente).

Voor overgewicht zijn de cijfers in Twente en Rijssen-Holten hoger dan in Nederland (49%). Tussen ouderen en volwassenen zijn er ook enkele verschillen. Zo neemt het percentage overgewicht toe naarmate men ouder wordt en hebben de ouderen meer langdurige ziekten en aandoeningen.

- **Gezondheid jongeren**

In 2016 scoorden de jongeren van Rijssen-Holten met name op de verschillende leefstijlonderdelen (bewegen, voeding, roken en alcoholgebruik) slechter dan het Twents gemiddelde. Twente scoorde over het algemeen weer slechter dan het landelijk gemiddelde. Meest recente gegevens voor jongeren:

- De afgelopen jaren zijn de cijfers voor jongeren die ooit alcohol hebben geprobeerd gedaald (van 75 naar 58%), maar tijdens de coronaperiode zijn deze cijfers weer toegenomen tot 66%¹⁴.
- Het aantal jongeren dat ooit heeft gerookt is in deze periode gedaald, van 34% (2015) naar 22% (2019). Dit percentage is hoger dan in Twente. Tijdens de coronaperiode is 31% van de rokende jongeren meer gaan roken.
- Het percentage jongeren met (ernstig) overgewicht is toegenomen, van 19% (2015) naar 23% (2019). Voor het voortgezet onderwijs geldt dat het percentage overgewicht onder leerlingen op het vmbo hoger is dan die onder leerlingen van havo/vwo (resp. 25% en 21%).

¹⁴ De cijfers over jongeren (klassen 2 en 4 van het voortgezet onderwijs) zijn afkomstig van de Gezondheidsmonitor Jeugd 2019 Rijssen-Holten en aanvullende onderzoeken vanwege de gevolgen van COVID-19 in 2020. Beide opgesteld door GGD Twente.

- Het percentage jongeren dat minstens 1 uur per dag beweegt is toegenomen, van 12,5% (2015) naar 15,7% (2019). Dit is wel lager dan het Twentse gemiddelde van 17,8% (2019), wat overigens een afname is (18,6% in 2015).

De percentages voor de verschillende onderdelen zijn met uitzondering van overgewicht allemaal verbeterd, maar deels teniet gedaan door de maatregelen ten gevolge van corona en nog veelal nog steeds slechter dan Twente.

De cijfers uit de meest recente gezondheidsmonitoren van GGD Twente geven voldoende aanleiding om de inzet voor de gekozen doelgroepen jeugd/jongeren, volwassenen en ouderen te continueren. Door een nieuwe wijkscan te laten opstellen, kunnen interventies gericht worden ingezet en ondersteuningsnetwerken dicht bij huis worden gecreëerd.

Cijfermatige gevolgen COVID-19 voor de gemeente Rijssen-Holten

De gevolgen van de maatregelen die zijn genomen als gevolg van de COVID-19-pandemie zijn zoals ook al eerder aangegeven enorm. Voor de gezondheid, maar ook op het dagelijks leven. Enkele gevolgen voor Rijssen-Holten¹⁵:

- 31% van de al rokende jongeren zijn meer gaan roken;
- 24% van de jongeren heeft aangegeven meer te zijn gaan drinken sinds corona;
- 14% van de volwassenen en ouderen heeft aangegeven zich eenzamer te voelen door de coronacrisis;
- 12% van de jongeren voelt zich vaker depressief sinds corona;
- 54,1% van de jongeren is zich meer gaan vervelen door de gevolgen van corona;
- 30% van de jongeren en 22% van de volwassenen en ouderen is minder gaan sporten.

Kanttekening: voor een deel van de bevolking heeft corona een gunstig effect op de gezondheid gehad. Zo is 14% van de volwassenen en ouderen meer gaan sporten en is (ook) 24% van de jongeren juist minder gaan drinken.

¹⁵ Bronnen: regionaal onderzoek GGD Twente najaar van 2020 (jongeren) en Volwassenen- en ouderenmonitor 2020 Rijssen-Holten van GGD Twente.

H5 | Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

1. Volledig herschrijven van de nota Publieke Gezondheid is niet nodig

Op basis van de documentenanalyse, het deskresearch en het kwalitatieve onderzoek kan worden geconcludeerd dat de huidige nota Publieke Gezondheid op hoofdlijnen nog actueel is. Daardoor is het volledig herschrijven van de nota niet noodzakelijk. Deze conclusie is gebaseerd op de volgende constatering:

- *De gemeente voldoet aan de wettelijke kaders*
Op basis van de Wpg is de gemeente verplicht om in lijn met de landelijke nota een gemeentelijke nota gezondheidsbeleid op te stellen¹⁶. De gemeente heeft in 2016 gekozen voor een nota zonder vaste looptijd en deze periodiek te evalueren en te actualiseren indien nodig. Hiermee voldoet de gemeente aan de wettelijke eis. Op basis van deze evaluatie kan de gemeente Rijssen-Holten ervoor kiezen de nota en/of het uitvoeringsprogramma op onderdelen te actualiseren, zodat ingespeeld kan worden op nieuwe ontwikkelingen.
- *Het strategische kader van de nota komt op hoofdlijnen overeen met de nieuwe Twentse Bestuursagenda Publieke Gezondheid 2020-2023*
Het strategische kader van de nota Publieke Gezondheid van de gemeente Rijssen-Holten is gebaseerd op de Bestuursagenda Publieke Gezondheid van de regio Twente. Deze regionale Bestuursagenda wordt elke vier jaar geactualiseerd in lijn met de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid. Voor de huidige Bestuursagenda Publieke Gezondheid 2020-2023 is gekozen voor een nieuwe opzet met onder andere concreet meetbare doelstellingen voor vier gezondheidsopgaven en negen prioriteiten (zie 4.1).

De hoofddoelstelling is gelijk gebleven en de inhoud van de nieuwe bestuursagenda komt voor een groot deel (in andere bewoording) terug in de huidige nota. Alleen de Twentse gezondheidsopgave Wonen wordt nog niet uitgewerkt in de lokale nota. In de lokale nota wordt wel in lijn met de Twentse Bestuursagenda de Omgevingswet benoemd, maar in het uitvoeringsprogramma Samen Beter wordt er geen extra aandacht aan besteed. De verbinding tussen ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving is ook niet belegd binnen de ambtelijke organisatie.

- *De onderzoeksgegevens van GGD Twente tonen aan dat er voor de drie doelgroepen (nog steeds) gezondheidsachterstanden zijn*
In de huidige nota is op basis van gezondheidscijfers gekozen voor drie doelgroepen: jeugd/jongeren, volwassenen en ouderen. Voor alledrie de doelgroepen geldt dat de meest recente onderzoekscijfers van de GGD aantonen dat er (nog steeds) achterstanden zijn op het gebied van verschillende leefstijlfactoren (zie 4.3). Deze doelgroepen blijven daarom actueel voor het lokale gezondheidsbeleid.

¹⁶ Artikel 13 van de Wpg.

De drie doelgroepen komen ook terug in de gezondheidsopgaven van de Twentse Bestuursagenda Publieke Gezondheid 2020-2023: 'Gezond opgroeien' (jeugd), 'Gezond meedoen' (volwassenen) en 'Gezond oud zijn' (ouderen). De opgave 'Gezond wonen' heeft betrekking op de leefomstandigheden van alle inwoners.

2. Aanscherping uitwerking nota Publieke Gezondheid is noodzakelijk

Voor een optimale inzet van middelen en menskracht om de gezondheid van de inwoners van Rijssen-Holtten te beschermen, bevorderen en bewaken is actie noodzakelijk. Dat is gebaseerd op de volgende constatering:

- *Het uitvoeringsprogramma Samen Beter biedt te weinig houvast om adequaat in te kunnen spelen op de meest actuele ontwikkelingen op het gebied van gezondheid.* Het uitvoeringsprogramma is meer dan vijf jaar oud. Sinds de start van het programma zijn er logischerwijs veel nieuwe ontwikkelingen en initiatieven ontstaan, waarmee nog niet of onvoldoende rekening wordt gehouden. Het gaat dan zowel om nieuwe richtinggevende kaders (onder andere actuele Bestuursagenda Publieke Gezondheid regio Twente, de Twentse Koers, Lokaal Preventieakkoord en JOGG) als om het toenemende belang van Positieve Gezondheid en een domeinoverstijgende aanpak van gezondheid (Health in All Policies).

Voor het stimuleren van een goede gezondheid van alle inwoners (ook de kwetsbare) moeten Positieve Gezondheid en Health in All Policies de leidraad worden voor het handelen van de gemeente en de lokale partners. Integrale samenwerking (voorloper van Health in All Policies) en Positieve Gezondheid worden wel benoemd in de huidige nota. Daarom is ook gekozen voor één uitvoeringsprogramma voor gezondheid, jeugdhulp en de Wmo. De verbinding met andere relevante beleidsterreinen, zoals de fysieke omgeving, huisvesting en armoede, wordt echter nog niet meegenomen in de nota of het uitvoeringsprogramma. In het uitvoeringsprogramma wordt Positieve Gezondheid niet benoemd, waardoor het ook geen onderdeel uitmaakt van de acties of werkwijze. Positieve Gezondheid maakt wel onderdeel uit van de prestatieafspraken met de welzijnsstichting over de inzet van de beweegcoach. Zij zijn echter zoekende naar een betekenisvolle inzet en missen het draagvlak binnen de gemeente als het gaat om het doorverwijzen van kwetsbare inwoners.

- *De stakeholders ervaren knelpunten bij de uitvoering van het gezondheidsbeleid.* Vanuit onder andere het uitvoeringsprogramma Samen Beter zijn er meerdere lokale coalities en samenwerkingsverbanden ontstaan. Uit de evaluatie blijkt dat er echter enkele knelpunten zijn, die een goede samenwerking bemoeilijken (zie 4.2 Trends, knelpunten en aandachtspunten). Een belangrijk knelpunt is dat de samenwerking van lokale partners ten aanzien de vroegsignalering wordt bemoeilijkt door de privacyregels vanuit de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Er zijn dan ook nieuwe samenwerkingsafspraken nodig die rekening houden met dit (en andere) knelpunt(en). Wat is mogelijk binnen de regels van de wet?
- *Er wordt nog niet optimaal gebruik gemaakt van de beschikbare data.* In het uitvoeringsprogramma wordt elk speerpunt uitgewerkt in meerdere SMART

geformuleerde activiteiten. Hierbij wordt nog geen verbinding gemaakt met de onderzoeksgegevens van GGD Twente, zoals de wijkscan. Twee actuele voorbeelden:

- Als gezondheidscijfers voor de doelgroep volwassenen worden uitgesplitst naar 'Sociaal Economische Status' (SES) en 'geletterdheid' (zie 4.3) blijkt dat er voor de doelgroep volwassenen toch achterstanden zijn. Dit onderscheid wordt nog niet gemaakt in de nota of het uitvoeringsprogramma.
- COVID-19 heeft impact gehad op de gezondheid van (in ieder geval) de jongeren. Mede naar aanleiding van rijksmiddelen zijn hiervoor individuele afspraken gemaakt met een uitvoeringspartner, maar het maakt geen onderdeel uit van het uitvoeringsprogramma.

Om datagericht te kunnen werken moet het uitvoeringsprogramma vaker worden geactualiseerd.

- *De bestaande vitale coalities hebben een nieuwe impuls nodig.*
De gemeente is voor het realiseren van de gezondheidsdoelen aangewezen op de inzet van tal van organisaties, verenigingen, professionals en vrijwilligers. Voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma Samen Beter heeft de gemeente daarom ook gekozen voor een interactieve aanpak. De stakeholders (betrokken bij dit onderzoek) hebben dit als inspirerend en waardevol ervaren. Dit heeft ook geleid tot de vorming van verschillende coalities met lokale/regionale partners die aan de slag zijn gegaan met de realisatie van de doelstellingen. De betrokken stakeholders geven aan dat de betrokkenheid de afgelopen jaren is afgenomen. Zo is bijvoorbeeld na de oplevering van het Advies Verslavingspreventie nog geen uitvoeringsprogramma opgesteld of een convenant ondertekend door de adviesgroep. Dit is voor een deel te verklaren doordat vanwege COVID-19 veel werkzaamheden stil zijn komen te liggen en/of er andere prioriteiten waren. Hoewel de uitvoering van het lokale gezondheidsbeleid voor een groot deel bij de lokale/regionale partners is belegd heeft de gemeente hierin ook een belangrijke faciliterende rol, als aanjager en/of door uitvoeringsorganisaties hiervoor te mandateren.

3. Deelname aan veel regelingen zet uitvoering onder druk

De gemeente Rijssen-Holtten neemt deel aan verschillende landelijke en regionale regelingen. Zo heeft de gemeente zich aangemeld als JOGG-gemeente en wordt in Twents verband ingezet op de uitrol van de Gezonde School naar alle onderwijsinstellingen. Vanuit de evaluatie blijkt echter dat er onvoldoende capaciteit beschikbaar is (ambtelijk of van de uitvoeringspartners), om alle initiatieven daadwerkelijk uit te voeren. Daarmee wordt de potentie van al deze regelingen in de praktijk onvoldoende benut.

5.2 Aanbevelingen

1. Voeg een addendum toe aan de huidige nota Publieke Gezondheid

De basis van de huidige nota Publieke Gezondheid van de gemeente Rijssen-Holten is nog actueel. De nota hoeft dan ook niet volledig te worden herschreven. Het is wel aan te bevelen een addendum (bijlage) toe te voegen, waarin met name de wijzigingen met betrekking tot het strategisch kader (de Twentse Bestuursagenda Publieke Gezondheid 2020-2023) worden verwerkt. Overige aanpassingen:

- Een nadere uitwerking van de termen 'integrale samenwerking' (nu Health in All Policies) en 'Positieve Gezondheid'. In het addendum moet de gemeente aangeven wat hieronder wordt verstaan en wanneer de gemeente tevreden is. Daarnaast kan hiervoor ook een link worden gemaakt met de Twentse koers 2022-2027, waarin de domeinoverstijgende aanpak en Positieve Gezondheid ook belangrijke pijlers zijn. De verbinding kan worden gemaakt door de visie en uitgangspunten te uniformiseren.
- Het specifiek benoemen van datagericht werken, waardoor een gerichtere inzet voor kwetsbare groepen mogelijk wordt. Onder andere voor de doelgroep volwassenen.

2. Hanteer Health in All Policies en Positieve Gezondheid als leidraad voor de uitvoering van het lokaal gezondheidsbeleid

De meeste gezondheidswinst op lokaal niveau is te behalen door in te zetten op kwetsbare doelgroepen. Daarvoor is een gemeentebrede aanpak nodig, waarin zowel aandacht is voor integrale samenwerking (Health in All Policies) als Positieve Gezondheid. Daarmee kan worden toegewerkt naar een meer preventief beleid en kunnen problemen worden voorkomen.

De samenwerking en afstemming met externe partners is een belangrijk onderdeel van een gemeentebrede aanpak om de gezondheid van kwetsbare inwoners te verbeteren. Voor een goede implementatie en borging ervan is het dan ook noodzakelijk om samen met de externe partners deze termen nader te definiëren en af te kaderen. *Wat is Positieve Gezondheid voor Rijssen-Holten en wat verstaan wij onder integrale samenwerking? Wanneer zijn we tevreden? Welke rol wordt van alle partners (inclusief de gemeente) gevraagd en is hiervoor (voldoende) draagvlak? Op welke wijze wordt de inzet/het proces gemonitord en geëvalueerd (naast de cijfers van de GGD)?*

Deze gemeentebrede discussie geeft input voor het addendum (aanbeveling 1) en kan als basis dienen voor het nieuwe uitvoeringsprogramma (zie aanbeveling 3).

Voor de gemeentelijke inbedding is een verbinding met andere beleidsnota's nodig, zoals de nieuw op te stellen visie Sociaal Domein. Dat kan door deze termen op te nemen als speerpunten of door bijvoorbeeld Health in All Policies als kapstok te gebruiken voor de uitwerking van de visie. Daarnaast is een verbinding met en draagvlak van andere gemeentelijke afdelingen nodig, zoals bijvoorbeeld ruimtelijke ordening vanwege de Omgevingswet. Verbinding betekent het betrekken van een brede groep interne medewerkers bij de discussie over de aanpak, opname in beleidsnota's, maar vooral ook in werkprotocollen.

3. Evalueer en actualiseer het uitvoeringsprogramma Samen Beter

Het uitvoeringsprogramma moet worden geactualiseerd. Hiervoor dient eerst een evaluatie van het programma plaats te vinden, waarin wordt gekeken naar de behaalde resultaten, de bijdrage aan de drie domeinen (afzonderlijk en gezamenlijk), de samenwerking via de vitale coalities en de bevorderende en belemmerende factoren daarbij.

Op basis van de evaluatie, de meest actuele cijfers en actuele kaders (onder andere de negen prioriteiten uit de Twentse Bestuursagenda en de prioriteiten in de Twentse Koers) kunnen inhoudelijke en randvoorwaardelijke keuzes worden gemaakt. Wat is nodig in Rijssen-Holten voor de kwetsbare doelgroepen naast de meer universele preventie?¹⁷ De interne en externe discussie over de de gemeentebrede aanpak van gezondheidsbevordering voor kwetsbare inwoners (zie aanbeveling 2) kan als startpunt worden gebruikt voor het interactieve proces.

4. Stel het uitvoeringsprogramma elke twee jaar opnieuw vast

Door het uitvoeringsprogramma tweejaarlijks vast te stellen, ontstaat er ruimte om beter gebruik te maken van de beschikbare data van de GGD Twente, maar ook van de data die beschikbaar komt via de Twentse Koers (over bijvoorbeeld de zorgconsumptie). Daardoor kunnen de veelal schaars beschikbare middelen (fte en budget) gerichter worden ingezet. Geef daarvoor GGD Twente de opdracht om na oplevering van de gezondheidsmonitoren een nieuwe wijkscan op te stellen. Dit is mogelijk, omdat de gemeente voor al haar gezondheidsmonitoren het aantal respondenten heeft opgehoogd.

5. Durf keuzes te maken

Vanwege de beperkte capaciteit bij de gemeente en de uitvoerende partners is het van belang om de inzet voor de publieke gezondheid te prioriteren. Daarin moet de praktische uitvoerbaarheid worden meegewogen. Bij extra wensen en/of inzet dient extra budget of fte voor de uitvoering ter beschikking te worden gesteld. Het bepalen welke doelgroepen en/of onderwerpen in Rijssen-Holten de meeste urgentie hebben, is een politiek-bestuurlijke keuze en afweging. Het bepalen van deze urgentie kan op basis van:

- input vanuit de interactieve werksessies voor deze evaluatie;
- demografische ontwikkelingen;
- data van GGD Twente (bijvoorbeeld de wijkscan);
- data over zorgconsumptie (via partners van de Twentse Koers);
- regionale samenwerkingsafspraken (zie 3.1);
- signalen vanuit de samenleving via de partners en/of inwoners (bijvoorbeeld via de Adviesraad Sociaal Domein, Buurkracht en het Sociaal Vraagplein).

¹⁷ Universele preventie richt zich op de algemene bevolking. Het doel is om bij alle mensen de gezondheid te bevorderen en de kans op het ontstaan van ziekte of risicofactoren te verminderen.

B1 | Overzicht 'wat doen we nu'

Totaaloverzicht van de beschreven taken in de nota Publieke Gezondheid van de gemeente Rijssen-Holtten:

Hoofdstuk	Wat doen we nu?
2. Samen met de GGD, het strategisch kader	'Gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven' (Huber, 2013)
	Onze gemeente en de GGD Twente bevorderen, bewaken en beschermen een gezonde samenleving voor onze inwoners.
	Onze gemeente en de GGD Twente werken aan zeven geformuleerde ambities en doelstellingen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Net zo lang leven als rest NL 2. Jeugd 3. Ouderen 4. Iedereen gelijke kansen 5. Nieuwe ontwikkelingen/bedreigingen 6. Infectieziekten voorkomen/reduceren 7. Specifieke aandacht risicogroepen
	Kernactiviteit is preventie.
	Positieve gezondheid en vitale coalities zijn de pijlers.
	Speerpunten: investeren in gezondheid van jeugd en verkleinen Sociaal Economische Gezondheidsverschillen (SEGV).
	Regionaal werken wij mee aan de actualisering, concretisering en prioritering van zes concrete thema's publieke gezondheid. <ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring: 2. Omgevingswet 3. Participatie 4. Voorliggende voorzieningen 5. Integrale Veiligheidszorg 6. Actuele gezondheidsthema's
3. Samen met de GGD Twente investeren in de gezondheid van de jeugd door jeugdgezondheidszorg	De koers is gericht op de belangrijke opgave om een bijdrage te leveren aan de gezonde start van kinderen. De aankomende periode kenmerkt zich door meer verbinding, meer samen en een gezamenlijke investering in de toekomstige inrichting van het gezondheidsdomein.
	Alle betrokken partijen streven naar een nieuw jeugdstelsel met meer preventie, vroege hulp en versterking van de eigen kracht van ouders en jeugdigen.
	Tot de JGZ behoort vroegtijdig signaleren en het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding om de eigen kracht van jeugdigen en ouders te versterken en te normaliseren.

	<p>Het wettelijk basispakket betreft op hoofdlijnen vaccinaties, screening, signalering en monitoring.</p>
	<p>Onze gemeente, de JGZ en ketenpartners werken daarnaast samen aan vier ontwikkelrichtingen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Professionals passen hun benadering en werkwijze zodanig aan, dat ouders en jeugdigen versterkt worden in hun eigen kracht en mogelijkheden. 2. Lokale wensen en behoeften worden per gemeente geëxpliciteerd/geconcretiseerd in een lokaal uitvoeringsplan. 3. Huisartsen en jeugdartsen JGZ zijn complementair in hun functie en versterken elkaar in de (preventieve) zorg rond kinderen en gezinnen. 4. De JGZ is in het belang van kinderen een belangrijke, normaliserende en signalerende partner in het (passend) onderwijs.
<p>4. Samen met GGD/JGZ Twente en lokale partners, verbinding met Jeugdwet en Wmo</p>	<p>Wij werken in Twents verband met elkaar aan verbinding op inhoud tussen JGZ/GGD en Jeugdwet/Wmo op basis van drie thema's:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Relatie met Veilig Thuis Twente. 2. Monitoring en reflectie (integraal gebruik beschikbare data t.b.v. gemeentelijke (beleids)informatie, schoolprofielen en wijkscans). 3. Transformatie op inhoud doe je niet alleen. <p>Wij werken lokaal met de lokale ketenpartners aan de verbinding tussen Wet Publieke Gezondheid, Jeugdwet en Wmo; in de uitvoeringsprogramma's geven we daaraan nader vorm.</p>
<p>6. Aandachtspunten en aanbevelingen specifiek lokaal gezondheidsbeleid</p>	<p>Ons doel is om de negatieve trends op het gebied van gezondheid bij onze inwoners te keren. Op basis van de aandachtspunten en aanbevelingen wordt daartoe samen met ketenpartners in onze gemeente een uitvoeringsprogramma geformuleerd. Doelstelling is om in 2020 de negatieve trends omgebogen te hebben zodanig dat Rijssen-Holten op onderstaande leefstijl- en gezondheidsaspecten tenminste overeenkomt met de gemiddelde bevolking in Twente.</p> <p>We geven veel aandacht en leveren veel inspanning om de leefstijl van jeugd en jongeren positief te beïnvloeden. Specifieke aandacht gaat uit naar alcoholpreventie en daarnaast naar psychosociale problemen en depressieve gevoelens, voeding en bewegingsarmoede en in relatie daarmee overgewicht.</p> <p>We besteden aandacht aan het versterken van het welbevinden en de gezondheid van ouderen, waarbij aandacht is voor eenzaamheid, mobiliteitsbeperkingen en overgewicht.</p> <p>We zetten in op preventie en leefstijlbeïnvloeding van volwassenen om beperkingen vanwege (stapeling van) chronische ziekte op latere leeftijd te voorkomen, uit te stellen of te verminderen en om de voorbeeldfunctie richting jeugd te versterken.</p> <p>We koesteren de sociale cohesie en noaberschap in onze gemeente.</p> <p>We smeden vitale coalities met maatschappelijke organisaties en ketenpartners.</p>

B2 | Toelichting wetten

Wet	Toelichting ¹⁸
Jeugdwet	Met ingang van 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor jeugdhulp. Op grond van de Jeugdwet zijn gemeenten onder andere verantwoordelijk voor: ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen. Ook zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering, en de advisering en verwerking van meldingen inzake huiselijk geweld en kindermishandeling. Gemeenten hebben een jeugdhulpplicht, die waarborgt dat jeugdigen de hulp ontvangen die zij nodig hebben. De Jeugdwet biedt ook ruimte voor preventie.
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Op grond van de Wmo hebben gemeenten sinds 2015 verantwoordelijkheden voor het organiseren van passende ondersteuning voor mensen die niet op eigen kracht kunnen deelnemen aan de samenleving. Denk bijvoorbeeld aan volwassenen die deze hulp nodig hebben omdat ze zich sociaal niet goed kunnen redden, psychische problemen hebben of een lichamelijke of verstandelijke beperking hebben. Centraal staan de wensen en mogelijkheden van inwoners en hun sociaal netwerk. De ondersteuning kan onder andere geleverd worden in de vorm van hulp bij het huishouden, vervoersvoorzieningen, woningaanpassingen, begeleiding of dagbesteding, beschermd wonen of ondersteuning van de mantelzorger. De ondersteuning is erop gericht dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen. Zo beslist de gemeente bijvoorbeeld over de noodzaak van dagopvang van een dementerende oudere om de familie tijdelijk te ontlasten of de aanpassing van een woning van iemand die in een rolstoel terecht is gekomen. De Wmo biedt ook ruimte voor preventie.
Zorgverzekeringswet	Zorgverzekeraars hebben een zorgplicht. Een deel van deze aanspraken die zijn vastgelegd in het Besluit zorgverzekering heeft betrekking op preventie. Zorgverzekeraars zijn dus verplicht om preventieve maatregelen te vergoeden als deze zijn opgenomen in de aanspraken. Hierbij gaat het alleen wel om geïndiceerde of zorggerelateerde preventie, omdat er bij een individuele verzekerde sprake moet zijn van (verhoogd risico op) gezondheidsschade om een aanspraak te maken op preventieve maatregelen. Denk aan dieetadvisering, stoppen-met-rokenprogramma's, advisering over leefstijl bij zwangerschap, diabetesbegeleiding, et cetera.
Wet langdurige zorg (Wlz)	De Wlz is per 1 januari 2015 ingevoerd en vervangt de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De Wlz is er voor mensen die de hele dag intensieve zorg of toezicht dichtbij nodig hebben. Bijvoorbeeld ouderen met vergevorderde dementie of mensen met een ernstige verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking. De Wlz-uitvoerders zijn verantwoordelijk voor preventie gericht op individuen met gezondheidsproblemen die Wlz-zorg ontvangen.

¹⁸

<https://www.loketgezondleven.nl/integraal-werken/wettelijk-en-beleidskader-publieke-gezondheid/wettelijke-kaders>

B3 | Definitie Positieve Gezondheid en Health in All Policies

Health in All Policies

Er zijn veel factoren van invloed op de gezondheid van inwoners. Factoren als iemands sociale netwerk (eenzaamheid), financiële situatie (armoede & schulden), huisvesting, werk, kwaliteit en inrichting leefomgeving dragen bij aan hoe gezond iemand is en zich voelt.

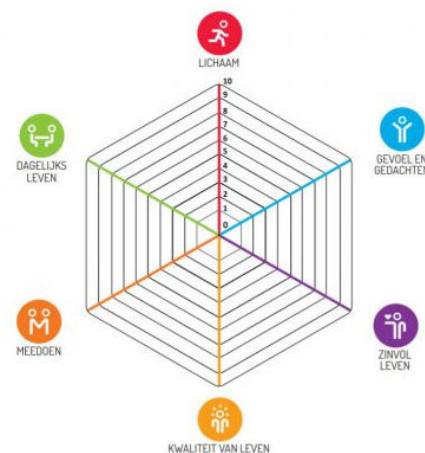
Dit vraagt om een brede, domeinoverstijgende kijk naar gezondheid: *Health in All Policies*. Hierin wordt gezondheid in alle beleidsterreinen meegewogen. Door gezondheid mee te nemen in het sport-, onderwijs-, participatie-, Wmo- en omgevingsbeleid kan beter een verschil worden gemaakt in de gezondheid van inwoners.

Figuur 4 Samenhang factoren gezondheid (Loket gezond leven)

Positieve Gezondheid

Bij Positieve Gezondheid is niet de medische gezondheid (wel of niet ziek) het uitgangspunt, maar hoe je daarmee omgaat. Wat is je vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren? Of je je gezond voelt heeft te maken met de medische situatie, maar net zo goed met andere onderdelen van het leven zoals of je je gelukkig voelt, of je mee kan doen aan de samenleving en of je de dagelijkse dingen (zelf) kan doen. Wat daarin belangrijk is om je 'gezond' te voelen is voor iedereen anders. Bij Positieve Gezondheid wordt aan de hand van zes dimensies (zie figuur) gekeken naar wat belangrijk voor iemand is om te kunnen (blijven) doen om zich gezond te voelen en wat daarvoor nodig is.

Figuur 5 Spinnenweb Positieve Gezondheid (Institute for Positive Health)

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) 496 52 00
info@bmc.nl
www.bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL91ABNA0504035754
BTW NL80.86.63.598 B.01

Colofon

februari 2022

Classificatie : Openbaar

Naam adviseur : Cindy Oosterga

Projectnummer : PO022770

Kijk voor meer info op onze website: bmc.nl